

мінци под. маємо з 1345 р. За ними, вже за князів Коріятовичів, поселили ся в Камінци й Смотричи Домінікани. Все те підготовляло новстанне нового латинського єпископства на Поділю.

Цікаво, що ініціатива засновин латинського єпископства в Камінци под. вийшла від двох князів Коріятовичів, Константина й його сина Василя, котрі належали до православної Церкви. Проф. Абрагамови удалось віднайти в формуляри папської канцелярії, що переходуєть ся тепер в державному Архіві в Гановері, недатований акт, але без сумніву в часів папи Урбана VI (1378—1389), з котрого довідуємо ся, що князі Поділя C(onstantinus) і B(asilius) просять папу о заснованні єпископства в Камінці. Папа Урбан VI поручив своему легатови, кардиналови Дмитрови, утворити таке єпископство й настановити єпископом якогось А, що в тих сторонах довгий час перебував і своєю діяльністю вельми заслужив ся. Проф. Абрагам здогадуєть ся, що був ним перший знаний камінецький єпископ, Александер.

Проф. Абрагамови завдячуємо в тій праці зіставленне першого критичного реєстру початкових камінецьких латинських єпископів аж по рік 1529 враз з біографічними датами. Від сього року дати наслідства камінецьких єпископів не представляють поважнійших сумнівів.

Богдан Барейський.

В. Мякотинъ — Очерки соціальної історії Малороссії. I. Возстаніє Б. Хмельницького и его послѣдствія (Русское Богатство 1912 ст. 8, VIII, IX, X, XII).

Праця д. Мякотіна по історії соціально-економічних відносин Гетьманщини давно очікувала ся в кругах дослідників українського життя XVII—XVIII в. Його розвідка про закріпощенне селян в Гетьманщині, опублікована на сторінках тоїж часописи в 1894 р., і ряд поменьших праць і публікацій матеріалів були вістунами більшої праці, для котрої він довго збирав матеріали ще з початком 1890-их рр. Обставини журнальної роботи не сприяли скорому обробленню зібраного матеріалу, і от тільки тепер почала виходити ся праця — минулої осені появилася перша частина її, коло семи аркушів друку, в останній книжці (1913 кн. IX) почала ся друга частина п. т. „Формы землевладѣнія въ Лѣвобережной Малороссіи XVII—XVIII вв.“

Та обставина, що праця була зроблена в головнім значно давнїше, дає себе знати в відносинах її до літератури порушених питань. Автор виходить від праць Лазаревського і Ол. Єфименкової, дуже рїдко відкликаючи ся на гадки порушені в літературі останнього десятиліття. З сим треба рахувати ся. Інтерес праці полягає в документальнім матеріалі; самостійно використаним автором, і в тих виводах, які він робить

з них — хоч неоднo з того, що було б новим словом, коли б появило ся зараз по тих архивальних занятях автора, не має вже інтересу новини тепер, по тім що появило ся в літературі за останні роки.

Автор починає коротким поглядом на повстання Хмельницького, відірвання від Польщі і прилучення до Москви (майже виключно по московським джерелам), оцінює державно-правне значіння сього акту, аналізує статі 1654 р. і вказує, як мало властиво вони відповідали фактичним відносинам Гетьманщини до Москви і реальним обставинам, як вони складали ся в Гетьманщині (гл. I—III). Спирається на популярним в Гетьманщині XVIII в. переконанням, що Хмельниччина скасували давні права володіння (аналізуючи процес 1717 р., звідки взяв сю, широко потім спопуляризовану в українській історіографії максиму пок. Лазаревський, автор пробує довести, що інтерпретація Лазаревського не була вірна — але мині здасть ся, що Лазаревський вірно інтерпретував сю клясичну фразу). Вказує на ті форми, в яких заховали ся старі традиції землеволодіння і панського права — на останки старого шляхетського землеволодіння в Сіверщині (тут чимало зібрано документального матеріалу), далі на землеволодінне монастирське і показує на компроміс сих старих традицій з новими формами і відносинами (гл. IV—V). Досить коротко і побіжно характеризує нову соціальну структуру Гетьманщини, її устрій і управу (тут особливо загально і голословно, так що інтересні погляди автора приходять ся приймати або не приймати — на віру) і спирається на процесі сформовання старшинсько-власницької верстви (гл. VI—VIII). У всім тім багато цікавого, погляди автора дають багато до думання, вказані ним приклади часто дуже цінні — і приходять ся жадувати, що вони висловляють ся побіжно і принагідно, без широкої аргументації, без аналізу матеріалу — тим більше, що на кождім кроці відчуваєть ся, що складного процесу формовання нового устрою Гетьманщини, що йшов далеко не однаковими дорогами в різних місцевостях, з ріжними виганнями і богатими варіантами, не можна вводити від разу до таких схематично-простих категорій.

Але по першій частині не можна ще судити про цілість сеї в кождім разі дуже цікавої і цінної праці, яка певно послужить приводом до жвавого обміну гадок між дослідниками-спеціалістами.

М. Грушевський.

Stanisław Kardaszewicz: Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historii Wołynia z przedmową Alexandra Jabłonowskiego oraz życiorysem autora przez Henryka Moscickiego, Краків 1913, ст. VIII+291.

Богато міст, які відіграли навіть визначну роль в політичнім і культурнім розвою нашого народа, ще до тепер не мають спеціальної